

Vývoj Rudolfa Steinera

Duše vědomá v životě Rudolfa Steinera

Robert A. Powell

Duši vědomou na vysokém stupni vývoje můžeme pozorovat v životě Rudolfa Steinera v jeho 35.-42. roku (1896-1903). Právě v těchto letech Rudolf Steiner postřehl hluboký obrat znamenající zrození duše vědomé:

Na konci výmarského období jsem měl za sebou šestatřicet let života. Již rok předtím začala v mé duši dalekosáhlá změna. Můj odchod z Výmaru se stal pronikavým zážitkem. Byl zcela nezávislý na změně mých vnějších životních poměrů, která ovšem byla také velká. Vždy pro mne byla samozřejmostí znalost toho, co lze prožívat v duchovním světě, ale vnímavé uchopování smyslového světa mi přinášelo ty největší obtíže: jako bych duševní prožívání nemohl vlévat do smyslových orgánů natolik, abych v celém rozsahu spojil s duší to, co tyto orgány prožívaly. Od začátku mého šestatřicátého roku se to úplně změnilo. Moje schopnost pozorovat věci, bytosti a události fyzického světa se přetvořila směrem k přesnosti a pronikavosti. S přesností a naléhavostí smyslového pozorování se mi otevřel vstup do zcela nového světa. Tento objektivní postoj k smyslovému světu, osvobozený od všeho, co je v duši subjektivní, zjevoval něco, o čem duchovní nazírání nemá co říci. To ale vrhlo své světlo nazpět na svět ducha. Neboť pokud smyslový svět odhaloval svoji podstatu v samotném smyslovém vnímání, byl zde pro poznání protipól, aby se ve své plné svébytnosti, nesmíchán se smyslovostí, hodnotil sám duch.

Pokud připustíme, že tento popis by mohl platit pro každého člověka v jeho šestém sedmiletí, je zřejmé, že probuzení duše vědomé s sebou přináší zvýšení vědomí o fyzickém i duchovním světě, jak to můžeme pozorovat především u Rudolfa Steinera, tedy vysoce vyvinuté individuality. Obvyklá úroveň vývoje vědomí skutečně není tak vyspělá jako v jeho případě, neboť duše vědomá je něčím novým, co se v současné době vlastně teprve vyvíjí. Jinými slovy, zatímco citová a rozumová povaha člověka, duše citivá a duše rozumová jsou již vnitřní součástí lidské bytosti (vyvinuly se již v dřívějších historických dobách), duše vědomá se nalézá teprve v počátečním procesu vývoje. Její vývojový proces započal roku 1414 po Kr. v kulturní epoše Ryb. Na první probuzení duše vědomé v lidské historii nás upozorňují všechny procesy renesance a reformace, jejichž prostřednictvím se v kulturní epoše Ryb uskutečňoval příchod moderní vědy. Ve vztahu k fyzickému světu člověk postupně získával intenzivnější vědomí o sobě samém, třebaže vědecké pozorování a experimenty jsou zde symptomatické. Dosud se v tomto vývoji vyjadřovala především měsíční povaha duše vědomé, která je v důsledku proudění negativní astrality amorální a snadno ovlivnitelná.

Přijetím Kristova impulsu se vynoří hlubší sluneční přirozenost duše vědomé přinášející s sebou vědomí o duchovním světě, které bude stejně intenzivní jako současné vědomí o fyzickém světě. Zatímco v současné historické fázi vývoje duše vědomé hraje velkou roli ego - tj. sféra Země, tak v dalším průběhu jejího vývoje bude vnitřní život člověka stále více pronikat vyšší Já - tj. sféra Slunce (s odpovídajícím přenesením důrazu z fyzické, pozemské reality na realitu morálně- -duchovní). Z kosmologického hlediska to bude zajisté znamenat větší uznání tychonského systému v jeho platnosti pro morálně-duchovní realitu, na rozdíl od koperníkovského systému, který je vhodný pouze k popisu fyzického aspektu sluneční soustavy.

Hermetická astrologie již učinila krok tímto směrem. Otevřela astrologii vyššího Já soustředěného v Slunci, zatímco tradiční astrologie se dosud zabývá jen nižším já, egem, jehož oblastí je Země. Hlubší sluneční charakter duše vědomé se ovšem může projevit především na stezce morálně-duchovního vývoje, kde centrálním aspektem je probuzení *svědomí*; ve svém vyšším významu by duše vědomá mohla být nazvána *duší svědomí*, tj. pramenem morálních intuicí. (Ve francouzštině je souvislost svědomí a vědomí obsažena přímo v pojmu *conscience*, což znamená svědomí i vědomí.) Zatímco měsíční strana duše vědomé, zrcadlící amorálnost, je otevřená vlivům negativní astrality, sluneční strana, která je jako duše svědomí morálním a kreativním pramenem morální intuice, se může nad tuto negativní astralitu pozvednout.

Význam meditace

K dosažení vyššího stupně vývoje duše vědomé je ovšem zapotřebí školení, jímž je *meditace*. Stezka meditace, kterou Rudolf Steiner podal ve své knize *O poznání vyšších světů*, tvoří stezku vnitřního života, jež může vést člověka od nesvobodné a přirozené vůle (měsíční přirozenost) ke svobodné a pravé morální vůli (sluneční přirozenost) a poskytuje duchovní cvičení vedoucí k vyjádření jádra Já - hlubší duše vědomé. Nesmírný význam meditace poznal Rudolf Steiner asi ve svých 35 letech:

V souvislosti s obratem v mém duševním životě se mi dostavily obsahově závažné vnitřní zkušenosti. Ve svém duševním prožívání jsem poznal podstatu meditace a její význam pro náhledy do duchovního světa, již dříve jsem vedl meditační život; jenže popud k tomu přicházel z ideového poznání jeho hodnoty pro světový názor přiměřený duchu. Nyní však v mém nitru vystoupilo to, co meditaci přímo vyžadovalo jako něco, co se stalo nezbytným pro můj duševní život. Dosažený duševní život potřeboval meditaci, stejně jako organismus na určitém stupni svého vývoje potřebuje dýchat plícemi. Z takové vnitřní duchovní životní nutnosti vykonávané meditace se vyvine stále širší vědomí o vnitřním duchovním člověku, který může žít, vnímat a pohybovat se v duchovnu úplně uvolněný od fyzického organismu. Tento samostatný duchovní člověk vstoupil do mé zkušenosti vlivem meditace.'

Zkušenost, kterou zde Rudolf Steiner popisuje jako zrození vyšší bytosti člověka, nastala v jeho životě v sedmiletí 35-42 let. Toto sedmiletí duše vědomé můžeme považovat také za embryonální dobu, která vede ke zrodu „vnitřního duchovního člověka“. Čtyřicátý druhý rok tak vyjadřuje konec sluneční periody a začátek periody Marsu v životní spirále, kdy naznačuje zrod duchovního člověka vedle člověka fyzického. Může se však stát, jako tomu bylo u Rudolfa Steinera, že k tomuto „druhému narození“ dojde ještě před 42. rokem. Také k němu ovšem může dojít později, jako např. osvícení Emmanuela Swedenborga v 57 letech. Čtyřicátý druhý rok je tedy v rozvoji životní spirály důležitým přechodem; je to rok, ve kterém se po probuzení duše vědomé začíná ve vzrůstající míře podílet na životě vyšší bytost člověka (vnitřní duchovní člověk).

Perioda Marsu (42-49) u Rudolfa Steinera

Sedmiletí 42-49 let je v životní spirále přiřazeno k Marsu, jehož postavení v horoskopu má v této životní periodě centrální význam. Také v horoskopu Rudolfa Steinera je silně zdůrazněno postavení Marsu, a to jak v hermetickém, tak v geocentrickém horoskopu. V hermetickém horoskopu, který se týká spíše roviny vědomí, stojí Mars ve středu Býka v konjunkci s planetou Uran a současně v kvadrátu k Saturnu a Slunci, přičemž obě poslední planety stojí navzájem v opozici. Se zřetelem na hermetického člověka je Mars spojený s šestnáctilistým lotosovým květem (oblast hrtanu), lotosem řeči. Vztah kvadrátu Marsu k opozici Saturnu a Slunce představuje vzájemné dynamické působení mezi šestnáctilistým lotosem (Mars), dvanáctilistým (Slunce) a osmilistým lotosem (Saturn).

Opozici Saturnu a Slunce jsme pozorovali již ve vztahu k sluneční periodě (21-42) a poukázali jsme na to, že Saturn (ve středu Lva) stál v téže pozici zvěrokruhu, jako stálo Slunce při narození Goetha. Zatímco první dvě sedmiletí sluneční periody Rudolfa Steinera byly vyplněné vydáváním Goethových přírodovědeckých spisů, během třetího sedmiletí tato úloha skončila a Rudolf Steiner ve věku 36 let přesídlil z Vymaru do Berlína, aby zde zahájil zcela novou životní cestu. Svůj vliv zde začal podle hermetického horoskopu vykonávat právě Mars a také Uran v konjunkci s Marsem, když „potlačil“ opozici Saturnu a Slunce, které charakterizovaly první dvě třetiny jeho sluneční periody. V posledních šesti letech sluneční periody, kdy Rudolf Steiner žil v Berlíně, vystoupil do popředí kvadrát Marsu a Uranu k Slunci namísto opozice Saturnu a Slunce, která nejvíce ovlivňovala utváření jeho osudu. Je to zřejmé, pozorujeme-li nový život Rudolfa Steinera v Berlíně. Byl by rád viděl lidi, které znal ve Vymaru, ale zabránilo mu v tom začlenění do úplně nového okruhu lidí. Jako by v jeho

vnějším osudu přestal působit aspekt opozice Slunce a Saturnu a byl potlačený aspektem kvadrátu mezi Sluncem a konjunkcí Mars - Uran. Přestane-li však tento aspekt hrát svoji roli ve vnějším uspořádání osudu, může přesto dále působit ve vnitřním životě. To zajisté platilo u Rudolfa Steinera: Opozice Slunce a Saturnu, která se vztahuje na osmilistý (centrum na temeni) a dvanáctilistý (srdeční centrum) lotos, se po jeho příchodu do Berlína vyjádřila ve vysoké míře v probuzení svědomí, které je záležitostí srdce a duchovních orgánů svědomí (osmilistého lotosu).

V Berlíně, kde Rudolf Steiner převzal práce spojené s vydáváním *Magazínu pro literaturu*, přišel do styku zejména s umělci a spisovateli, kteří vzbudili jeho pozornost do té míry, že se již nemohl stýkat se svými dřívějšími přáteli a známými, což cítil velmi bolestně, ale zároveň to vnímal jako působení osudu. Přestože by bylo pro něho velmi snadné uspokojit své vnitřní sklony a projevit to oběma okruhům lidí, karma ho vedla ven z jednoho okruhu a dovnitř druhého. Tento obrat událostí posledního sedmiletí jeho sluneční periody je v hermetickém horoskopu vyjádřený aspektem kvadrátu mezi Sluncem a Marsem, který začal vytvářet jeho osud v době, kdy se po potlačení opozice mezi Sluncem a Saturnem ve svém životě blížil k periodě Marsu.

Během prvních dvou třetin stála jeho sluneční perioda pod aspektem Slunce v opozici k Saturnu; poslední třetina stála pod aspektem Slunce v kvadrátu k Marsu (ve skutečnosti Slunce v kvadrátu ke konjunkci Mars - Uran). První dvě třetiny jeho sluneční periody byly vyplněny více vědecky orientovanými (saturnskými) úkoly spojenými, spojenými s vydáváním Goethových vědeckých spisů, zatímco poslední třetina byla dobou komunikativního jednání, tj. psaní a přednášek, tedy zprostředkování slova směřujícího ven. (Mars ve spojení s centrem v hrtanu, s šestnáctilistým lotosem, je orgánem řeči, slova.) Význam skutečnosti, že v hermetickém horoskopu stojí Ivlars s Uranem v konjunkci, se projevila tím, že většina lidí v literárním kruhu v Berlíně, s nímž byl Rudolf Steiner osudem spojený, patřila k *avantgardě*, včetně takových fantastů, jako byl Paul Scheerbarth, jehož spisy vyprávěly o vnitřním kultu bizarního fantastična.

Uran, Neptun a Pluto, které jsou lokalizovány vně dráhy Saturnu, jenž je podle tradice nejzevnější planetou naší sluneční soustavy, představují impulzy vnikající z druhé strany normálních hranic lidských schopností. Uran jako první planeta vně oběžné dráhy Saturnu je v astrologii interpretována jako reprezentant roztržky a znevážení autority. Na rozdíl od vysoce oceňovaného a kulturně uznávaného výmarského kruhu, který měl co činit s Goetheovou tradicí, byl kruh avantgardy, v němž se Rudolf Steiner ocitl, vysloveně antiautoritativní. Nový prstenec životní spirály, otevřený jeho příchodem do Berlína, jej vedl ze staré uznávané tradice (Saturn) do avantgardního světa kultu (Uran).

Byl to ovšem jen první, předběžný krok. Neboť končila sluneční perioda a blížila se perioda Marsu, kdy osud zavedl Rudolfa Steinera do spojení s Theosofickou společností. Avantgardní literární kruh byl jen jakýmsi odrazem k Theosofické společnosti, kde se přece také pohybovali „avantgardisté“, jenom svoji pozornost a zájem věnovali spirituálním idejím a spirituálnímu životu. V hermetickém horoskopu Rudolfa Steinera je tento krok naznačený postavením Marsu v konjunkci s Uranem (oba ve středu Býka), přičemž poslední opět stojí v konjunkci s Merkurem (také v Býku). V životní periodě Marsu Rudolfa Steinera znamená aktivace Uranu Marsem také nové ožítí Merkura, který byl v jeho osudu aktivní silou.

Novou fází osudu, do které Rudolf Steiner vstoupil, charakterizuje založení německé sekce Theosofické společnosti s Rudolfem Steinerem jako generálním sekretářem, a to dne 18. října 1902, právě čtyři měsíce před jeho 42. narozeninami. Tato nová fáze stála v jeho hermetickém horoskopu pod aspektem Marsu v konjunkci s Uranem a v konjunkci s Merkurem, stejně jako v předcházejícím prstenci životní spirály stálo Slunce pod aspektem kvadrátu ke konjunkci Marsu a Uranu. Od této doby se Rudolf Steiner zcela věnoval sdělování duchovních myšlenek (což se ukazuje v konjunkci Merkuru a Uranu), ale jeho hlavní aktivita, spočívající přednáškách, nyní nevycházela

pouze ze subjektivního zabarvení osobnosti. Jeho Já prodělalo pronikavý vývoj z pouhého zprostředkovatele duchovních myšlenek se stále více stával heraldem Ducha.

Když nyní obrátíme pohled od hermetického horoskopu k postavení Marsu v geocentrickém horoskopu, který se týká více roviny života, vidíme, že při narození Rudolfa Steinera stál Mars v konjunkci s Plutém. Na rovině života je Mars spojený se žlučníkem, jenž má co činit s regulací toku energie v člověku. Velké posílení životní energie může nastat, když člověk dokáže ovládat síly pramenící z konjunkce Marsu s Plutém, jako tomu bylo v případě života Rudolfa Steinera, kdy se jako duchovní učitel po založení německé sekce *Theosofické společnosti* blížil k začátku periody Marsu ve svém životě. Rozličné činnosti, které začal vyvíjet v různých oblastech (zemědělství, medicína, eurytmie, architektura atd.) si vyžádaly pozoruhodný výdaj energie.

Silné zdůraznění planety Mars v konjunkci s Uranem v hermetickém horoskopu a konjunkce s Plutém v geocentrickém horoskopu poukazuje na význam této planety v osudu Rudolfa Steinera. Během této aktivní doby v Theosofické a později v Anthroposofické společnosti přednesl přes 6000 přednášek (Mars jako planeta slova!). Mimo tuto aktivitu duchovního učitele také udržoval rozsáhlou korespondenci a vedl ohromný počet soukromých rozhovorů s osobnostmi, které hledaly duchovní pomoc a vedení. Tato činnost v Theosofické a později v Anthroposofické společnosti na začátku periody Marsu (42-49) může být datovaná přibližně mezi roky 1903 až 1910. Matematicky exaktním začátkem periody Marsu, který se kryje se 42. dnem narození, byl 25. únor 1903, ale organický začátek ležel o čtyři měsíce dříve, když se Rudolf Steiner 18. října 1902 stal generálním sekretářem německé sekce Theosofické společnosti. (Organický začátek sedmileté periody se může v obou směrech odchýlit o několik měsíců od matematicky exaktního začátku.)

Symbiotické vztahy mezi periodami

Další osud Rudolfa Steinera můžeme nejlépe pochopit ve spojení s historií německé sekce *Theosofické společnosti*, ze které později vznikla *Anthroposofická společnost*. Individualita Rudolfa Steinera je pro nás výjimečným příkladem rozvoje vyšších duchovních článků, které v člověku skrytě spočívají nad třemi aspekty já (nad duší citivou, rozumovou a vědomou). Jako části vnitřního, duchovního člověka jsou tyto vyšší články obvykle skryté, tj. vývoj člověka obvykle nejde nad duši vědomou (35-42), protože současná historická epocha je právě epochou vývoje duše vědomé. Co se děje po 42. roku, je téměř vždy závislé na tom, co člověk v sobě vyvinul k tomuto životnímu datu, ale může dojít také k tomu, že se projeví vnitřní, duchovní člověk, jako tomu bylo u Rudolfa Steinera.

K tomuto „druhému zrození“ - narození vnitřního duchovního člověka - v životě Rudolfa Steinera došlo krátce před periodou Marsu a dále se rozvíjelo během marsické (42-49), jupiterské (49-56) a saturnské periody (56-63). Mars, Jupiter a Saturn reprezentují tři aspekty vyšší bytosti člověka, tak jako existují tři aspekty já: pociťování (cítění), rozum (myšlení) a vědomí (chtění). Tři aspekty vyšší bytosti člověka vznikají duchovní přeměnou těla fyzického, éterného a astrálního, které se vyvíjejí v prvních třech sedmiletích života. Symbiotický vztah mezi planetami, jež ovládají protilehlá znamení zvěrokruhu, se vyjadřuje v astrologickém učení o vládících planet zvěrokruhu. (Bude prospěšné připomenout si symbiotické vztahy mezi planetami, na které byl brán zřetel ve spojení s vládci planet zvěrokruhu. Odpovídající vztahy jsou: Venuše-Mars, Merkur-Jupiter, Měsíc-Saturn. Dodatečně existuje vztah Slunce-Saturn, ale pokud jde o vnitřní spojení mezi životními periodami, není významný.)

S ohledem na symbiotické vztahy mezi planetami existuje vnitřní spojení mezi periodou Venuše (14-21) a periodou Marsu (42-49), mezi periodou Merkuru (7-14) a periodou Jupitera (49-56), a mezi periodou Měsíce (0-7) a periodou Saturnu (56-63). Ve vztahu k životní spirále můžeme periodu Marsu považovat za doplněk k periodě Venuše, za jakési „druhé mládí“. Zrcadlový obraz vztahu mezi oběma periodami je dokonce fyziologicky naznačen fenoménem, který začíná v 14. roce života a končí v 49. roce života. Je to fenomén menstruace, jež obvykle začíná na začátku periody Venuše a končí klimakteriem obvykle na konci periody Marsu.

Perioda Marsu a její úskalí

Perioda Marsu však není jednoduše druhým mládím, neboť mezi touto periodou a mládím samozřejmě zaznamenáme velký rozdíl. Na rozdíl od periody Venuše (14-21), kdy lze u mladého člověka rozpoznat příchod astrálního těla bez přítomnosti já, které se zrodí teprve v sluneční periodě (21-42), má dospělý člověk vstupující do periody Marsu (42-49) mimo fyzického, éterného a astrálního těla také své já. A skrze já reprezentované Sluncem může uskutečnit duchovní přeměnu jednotlivých těl, zpočátku astrálního těla, potom éterného těla a nakonec fyzického těla.

K podstatě periody Marsu patří, že astrální tělo, které se během periody Venuše vynoří jako první, se tentokrát uplatňuje ve spojení s já. A podle toho, do jaké míry je já schopno přeměnit astrální tělo, může perioda Marsu nějakou dobu zaznamenat zvýšenou spiritualitu a rostoucí vnitřní aktivitu. Astrální tělo je však na druhé straně přirozeně egoistické povahy, a když skrze já dojde pouze k jeho malé duchovní přeměně (např. v morálním vývoji) nebo k ní nedojde vůbec, může být perioda od 42 do 49 let dobou intenzivní egoistické aktivity, provázené dokonce ztrátou spojení s duchovním světem. Kdyby nedošlo k této odpovídající proměně astrálního těla skrze já, mohly by se síly astrálního těla projevit negativním způsobem.

O tom, jak uskutečnit přeměnu astrálního těla, učil Buddha ve své osmidílné stezce již před 2500 lety. Praktikování této stezky v hermetické astrologii je dodnes platné v podobě stezky morálního vývoje, při které já ovlivní přeměnu a regeneraci různých center lotosových květů.

Připomeňme si, že konjunkce Marsu a Uranu v hermetickém horoskopu (spíše na rovině vědomí) a konjunkce Marsu a Pluta v geocentrickém horoskopu (spíše na rovině života) v životě Rudolfa Steinera znamenaly, že právě v periodě Marsu byly uvedeny do pohybu extrémně mocné síly. Jejich působnost se projevila v pomocných silách právě díky stezce očistění, které se podířil a která jej v 39. roce života vedla k hlubokému duchovnímu poznání.

V důsledku této zkušenosti získal Rudolf Steiner ještě před ukončením sluneční periody svého života hluboký vnitřní vztah ke Kristově bytosti, který ho od té doby doprovázel v celém životním díle. Tím, že byl vnitřně oddán Kristovu impulzu, dokázal se pozvednout nad egoistickou přirozenost astrálního těla. Kosmické impulzy Uranu a Pluta, o nichž jsme výše mluvili ve spojení s periodou Marsu, se nemohly stát nežádoucími brzdícími silami, ale mohly působit zcela pozitivním způsobem. Uran (Mars v konjunkci s Uranem) pomohl Rudolfu Steinerovi získat nové spirituální zkušenosti, které potom mohl vyjádřit v pojmech (Uran v hermetickém horoskopu v konjunkci s Merkurem). Na druhé straně mu Pluto (Mars v konjunkci s Plutem v geocentrickém horoskopu) otevřel skryté zásoby vnitřní kreativní energie, které mohl předávat lidem jako duchovní učitel ve svých spisech a přednáškách.

Vývoj duchovního Já

Podobné tři fáze vývoje popsal Rudolf Steiner také v historii Anthroposofické společnosti, kterou založil o Vánocích roku 1923. (Aniž bychom zde mohli v jednotlivostech líčit události, které způsobily nutnou roztržku mezi Rudolfem Steinerem a Theosofickou společností, stačí poznamenat, že jádro pozdější Anthroposofické společnosti tvořili členové německé sekce Theosofické společnosti.)

Tři fáze vývoje Anthroposofické společnosti můžeme víceméně srovnat s třemi sedmiletími, která trvala od 18. října 1902 (založení Německé sekce Theosofické společnosti) do 25. prosince 1923 (zakládající schůze Anthroposofické společnosti). Tak jako se člověk vyvíjí třemi sedmiletími až k narození já v 21. roku, i Anthroposofická společnost prošla třemi sedmiletími, aby se zrodila ke svému ustavení o Vánocích 1923. V naší studii o životní spirále je zvláště zajímavé, že tři sedmiletí vývoje Anthroposofické společnosti probíhají víceméně paralelně s periodami Marsu, Jupiteru a Saturnu v životě Rudolfa Steinera.

Shrňme v krátkosti charakteristiku těchto tří period:

(1) 1902-1909: základní učení duchovní vědy - v knihách *Theosofie, O poznávání vyšších světů a Tajná věda v nástinu*, stejně jako v jeho dalších početných přednáškách;

(2) 1909-1916: oblast umění, především vývoj eurytmie a utváření mluvy, a básnické texty pro čtyři mysterijní dramata, dále začátek stavby Goetheana jako centra pro tvorbu a inscenaci mysterijních her;

(3) 1916-1923: nový přístup k sociálně-politickým otázkám (tzv. trojčlenost sociálního organismu), k náboženství (založení Obce křesťanů), k terapii (včetně léčebné eurytmie a rozšířeného medicínského vzdělání, aplikování duchovní vědy v terapii) a k pedagogice (waldorfské školy), vycházející z praktického uplatňování duchovní vědy. Později, v roce 1924 vytvořil Rudolf Steiner také nový přístup k zemědělství, který vycházel z vědy a stal se známým jako biologicko- -dynamické zemědělství, a k léčebné pedagogice, jak se nyní praktikuje v camphillovém hnutí.

Tyto tři periody představují tři úrovně duchovní aktivity, tři fáze rozvoje aktivity vnitřního duchovního člověka. První fáze, perioda Marsu, znamená, jak bylo již popsáno, nové zdůraznění astrálního těla, analogické k době vystoupení astrálního těla v mládí, nyní ale ve spojení s aktivitou já. Ve vyšším významu by tato fáze mohla být popsána také jako výzkum vyšších rovin existence a odpovídající dosažení duchovní moudrosti. Vyšší úkol, se kterým se člověk ve svém životě setká v periodě Marsu a který bude pokračovat v následujících periodách, je v životě Rudolfa Steinera příkladně vyjádřen tím, že vytvořil základní učení duchovní vědy (viz fáze 1), vycházející z jeho výzkumu vyšších rovin bytí.

Abychom mohli správně charakterizovat to, co je zde míněno výzkumem vyšších úrovní bytí skrze Já, považujeme za nutné objasnit používání slova já. Podle pojmů C. G. Junga je ego (nižší já) shodné s pozemskou osobností, která se vyjadřuje na Zemi (jeho astrologickým indikátorem je ascendent), zatímco Já (Selbst), vyšší Já, je shodné s vyšší bytostí člověka, s individualitou, soustředěnou ve Slunci. Astrologickým indikátorem Já je proto Slunce.

Počátek rozdělení já na pozemskou osobnost a kosmickou individualitu je ve smyslu okultní kosmologie zahrnutý již v oddělení Země od Slunce. Opětné sjednocení Země a Slunce na duchovní úrovni inicioval Kristus skrze svoji oběť, svým sestoupením ze Slunce. Na Kristově díle opětného sjednocení, které vede k novému vztahu mezi egem a Já, se může vnitřně podílet každý člověk. Čím více bude toto sjednocení narůstat, tím více bude vyšší Já působit dovnitř ega. Přijetím Kristova impulsu postupně zmizí rozdělení zemského a kosmického Já a ego bude nakonec sjednoceno s vyšším Já.

Při poznávání individuality Rudolfa Steinera musíme vzít na vědomí to, že tohoto vnitřního spojení s Kristovým impulzem dosáhl již během své sluneční periody. Na život Rudolfa Steinera tak neobyčejně velkou měrou působila sluneční povaha jeho Já, která dokázala prozářit astrální tělo natolik, že mohl povstat vnitřní duchovní člověk. Vnitřní duchovní člověk, který rozvine sluneční podstatu Já skrze přeměnu astrálního těla, se nazývá *duchovní Já (Geistselbst)*.

Zatímco během sluneční periody (21-42) se začíná projevovat Já (nakolik se oznamuje skrze ego), druhým narozením se otevírá možnost, aby se duchovní Já mohlo rozvíjet během periody Marsu (42-49), dále v periodě Jupitera (49-56) a Saturna (56-63). Duchovní Já (vnitřní duchovní člověk), které je zcela uvolněné z fyzického těla, může žít v duchovnu a je schopno odhalovat vyšší roviny bytí. Duchovní Já je doma v kosmických říších, jako je ego doma zde na Zemi. Výraz „výzkum vyšších úrovní bytí skrze Já“ se tedy v podstatě týká duchovního Já, které působí svým přeměněným a očištěným astrálním tělem.

Duchovní Já není ničím jiným než obnovením původního Božího obrazu, jehož archetypální podobou je hermetický člověk. Ve vztahu k sedmi planetárním sférám, od sféry Saturna až dolů k měsíční sféře, zjevuje makrokosmický hermetický člověk archetypální strukturu duchovního Já. Já, působící skrze astrální tělo, které je očištěné a pozvednuté na úroveň svého kosmického praobrazu, se začíná vžívat do kosmu.

Hermetický člověk tak představuje ideál vývojového stupně, který přesahuje já a vede k vývoji duchovního Já. Vývojová linie *člověk* -> *hermetický člověk* rozšiřuje lidskou zkušenost člověka o sobě samém jako o pozemské bytosti k vědomí kosmické bytosti. Na této vývojové linii se člověk začíná „vžívat“ do kosmu. Je to stezka zkušenosti, analogie mezi mikrokosmem a makrokosmem, kdy se hermetický člověk stává realitou na základě své vnitřní zkušenosti.

Reálnou skutečností se na základě zkušenosti stává i to, že řeč, která v mikrokosmu přichází z hrtanu (šestnáctilistý lotos), vychází v makrokosmu z Marsu. Návod, jak se vžívat do kosmu, obsahují duchovní cvičení vyličené Rudolfem Steinerem v díle *O poznávání vyšších světů*. Vývojová linie *člověk* - *hermetický člověk* tedy odhaluje hlubší podstatu hermetického horoskopu v hermetické astrologii, neboť poukazuje na možnosti dosažení úrovně hermetického člověka v každém člověku. Vývojová linie vedoucí přes já k vyššímu Já a naznačující cestu do kosmu však neznamená, že ztrácíme kontakt se Zemí; spíše otvírá možnost nového a hlubšího vztahu k Zemi.

Perioda Marsu (42-49)

Jak lze poznat na příkladu života Rudolfa Steinera, zkoumání vyšších světů (které popsal ve svých knihách *Theosofie*, *O poznávání vyšších světů* a v *Tajné vědě v nástinu*) mu skutečně přineslo intenzivnější životní aktivitu. Konjunkce Marsu s Uranem (společně s Merkurem) v hermetickém horoskopu (všechny tři planety ve znamení Býka) poukazuje na novou životní aktivitu, v níž se stal heraldem Ducha, zprostředkovatelem myšlenek, které se týkají vztahu člověka k duchovnímu světu.

Sféra Marsu jako protějšku periody Venuše (14-21) má co činit s obnovenou aktivitou astrálního těla, ale na rozdíl od periody mládí je přítomno já. Co osobnost získá navíc během periody Marsu, je v rovině duchovního vývoje závislé na rozsahu, v němž bylo astrální tělo přeměněno a očištěno skrze já, aby nechalo vzejít duchovní Já. V případě plného vývoje duchovního Já slouží perioda Marsu na nejvyšší rovině k vžívání se do kosmu (rozkvět hermetického člověka) a k plodnému přenesení kosmické moudrosti, která byla tímto způsobem získána v podobě duchovního poznání, do pozemského života.

Na nejvyšší rovině je dobou, v níž se nově uplatňuje neočištěné astrální tělo v jakémsi druhém mládí; člověk se však může cítit dokonce úplně odloučený od duchovního světa. Pomoci nám zde mohou výše jmenovaná duchovní cvičení, především osmidílná stezka, která nám pomůže získat vnitřní spojení s duchovním světem, jehož ztráta je zvláště nápadná právě během periody Marsu.

Jupiterská perioda (49-56), životní duch

Zatímco perioda Marsu je protějškem periody Venuše, tak perioda Jupitera (49-56) je protějškem periody Merkuru (7- -14), v níž speciálním vývojem prochází éterné tělo. Podobně jako v periodách Venuše a Marsu spočívá rozdíl mezi periodou Merkura a Jupitera opět v přítomnosti já v této druhé periodě. Abychom poznali možný vývoj ve vlastní jupiterské periodě, vrátíme se ke sledování života Rudolfa Steinera, u něhož jupiterská perioda víceméně odpovídá výše popsané fázi 2.

Během fáze (1), která se kryje přibližně s periodou Marsu, Rudolf Steiner probádal vyšší úrovně bytí a plody svých zkušeností formuloval v pojmech duchovní vědy. Z nich také vycházel ve fázi (2) přibližně jupiterské periody, kdy se v rostoucí míře věnoval pedagogice a vývoji umění, a to více, než při svém působení duchovního učitele ve fázi (1).

V každém z roků 1910, 1911, 1912 a 1913 napsal jedno mysterijní drama a právě v srpnu téhož roku, kdy ho vytvořil, ho také uvedl; jeho inscenace se konala v Mnichově. Slova mohou sotva vyjádřit nesmírný význam těchto mysterijních dramát, která lze považovat za dramatické spirituální události. Čtyři mysterijní dramata sledovala vývoj jedné skupiny lidí, včetně zpětného pohledu do jejich dřívějších inkarnací, který osvětloval jejich osud v současné inkarnaci ve 20. století. Dramata upozornila na nutnost nalezení vhodného divadla, v kterém by mohla být uváděna.

To vedlo ke stavbě Goetheana v Dornachu poblíž Basileje, jehož základní kámen byl položen 20. září 1913. Rudolf Steiner vytvořil Goetheanum jako spirituální umělecké dílo; celá jeho budova (kromě základů), byla vytesána a postavena ze dřeva a zčásti vybavena pozoruhodnými freskami. (Tato stavba byla o silvestrovské noci 1922 zcela zničena ohněm. Na stejném místě dnes stojí druhé Goetheanum, které bylo celé postaveno z betonu.)

Kromě pozoruhodných spirituálních výtvorů v oblasti dramatického umění a architektury, Rudolf Steiner vytvořil a do života uvedl dvě nové umělecké formy - eurytmii a utváření řeči spočívající na duchovních kvalitách žijících v hudbě a řeči. Eu-rytmie byla založena roku 1912 a vyvíjela se tak dobře, že 28. srpna 1913 se mohlo uskutečnit první představení. Umění utváření řeči a inscenace mysterijních dramát vytvářel Rudolf Steiner od začátku ve spojení s Marií von Sivers (později M. Steinerovou), u které našel největší impuls pro vývoj tvorby mluvy.

Tento krátký náčrt ukazuje, že vedle práce v roli duchovního učitele byl Rudolf Steiner ve své jupiterské periodě činný také jako tvořivý spirituální umělec. (Během této periody až do konce života však stále pokračoval ve svých přednáškách.) Na pozoruhodný umělecký talent (Venuše jako regentka umění), který se plně vyjádřil v jeho jupiterské periodě, zřetelně poukazuje nápadný aspekt opozice Jupitera a Venuše v jeho geocentrickém horoskopu, který se vztahuje spíše na rovinu života, rovinu éterického těla.

Spirituální umění jako umělecké tvoření plné moudrosti je výsledkem působení Já na éterné tělo, tedy o stupeň hlouběji, než je dosaženo působením a vyzářováním Já do astrálního těla. V životě Rudolfa Steinera byla realizována tato latentní, skrytá možnost jupiterské periody, jejímž karmickým astrologickým indikátorem je opozice mezi Jupiterem a Venuší (v geocentrickém horoskopu narození). Během geocentrické opozice Jupitera a Venuše se narodil také Goethe, jehož schopnost vytvářet spirituální umění jako tvorbu plnou moudrosti dokazuje jeho básnické drama *Faust*. To ovšem neznamená, že každý, kdo se narodí během opozice mezi Jupiterem a Venuší, bude disponovat uměleckými dary, které by byly srovnatelné s uměleckými projevy Goetha nebo Rudolfa Steinera.

Schopnost tvořit spirituální umění totiž závisí na tom, jak Já dokáže působit dolů do éterného, životního těla, což znamená dosažení vyššího vývojového stupně, než je stupeň duchovního Já (to je stupeň, v němž Já dokáže působit do astrálního těla a přeměňovat ho). Na tomto vyšším stupni může Já, ve skutečnosti již duchovní Já, zasahovat do života. Stupeň vývoje, v němž Já může působit dovnitř éterného těla, a tím zároveň formovat tok životních substancí, se nazývá *životní duch*.

Vedle poznání vyšších úrovní bytí je životní duch stupněm, na němž duchem osvícené Já získává schopnost tvořivě působit na sféru života. V rámci karmických předpokladů se tato schopnost může vyjádřit v umělecké tvorbě (hudba, drama, poezie, architektura, sochařství atd.), ale může se také projevit úplně jiným způsobem, např. jako je tomu v životě určitých svátých, kteří přinesli impulzy dobročinnosti (např. Alžběta Durynská, jež založila nemocnici v Marburgu a vykonala zde řadu zázračných uzdravení). Zatímco na stupni duchovního Já působí Já v očištěném astrálním těle, na stupni životního ducha působí aktivita Já v přeměněném éterném těle. Nejlépe to pochopíme při sledování umění eurytmie, jejímž cílem je podnítit fyzické tělo k takovým pohybům v hudbě nebo v

mluvě, jako by je provádělo éterné tělo, tj. ve shodě se zákony pohybu éterného těla. Pohybové umění, které Rudolf Steiner začal vyvíjet během své jupiterké periody, odpovídá vývojovému stupni životního ducha, na kterém Já začíná svým éterným tělem působit na tok životních substancí.

Studium vývoje životní spirály v jednotlivých sedmiletích, jak ukázal téměř modelový příklad biografie Rudolfa Steinera, nám odkrývá vyšší možnosti, skrytě dřímající v každém člověku. Po specifických fázích vývoje tří těl, fyzického, éterného a astrálního těla v prvních třech sedmiletích je asi v 21 letech dosaženo zrození Já, vyvíjejícího se ve třech sedmiletích až do věku 42 let prostřednictvím roviny vnímání (cítění), rozumu (myšlení) a vědomí (vůle).

Kromě toho Já může vývoj tří těl uchopit pomocí morálně-spirituální stezky a krok za krokem je přeměňovat, aby se mohly projevat tři roviny či vrstvy vnitřního spirituálního člověka:

- *duchovní Já* (Já působící přeměněným a očištěným astrálním tělem, potenciálně přítomné v periodě Marsu, Jupitera a Saturna);
- *životní duch* (Já působící na přeměněné éterné tělo);
- *duchovní člověk* (Já působící na duchem proniknuté fyzické tělo).

Saturnská Perioda (56-63) a tvůrčí podněty Rudolfa Steinera, duchovní člověk

Obrátíme-li nyní svoji pozornost k saturnské životní periodě Rudolfa Steinera, vybaví se nám zejména podstatné rysy duchovního člověka. Tato perioda, která vychází z jeho aktivity duchovního učitele a z jeho tvořivé aktivity v oblasti spirituálního umění, se týká výše popsané třetí fáze spirituálních impulzů, které se daly do pohybu na fyzické úrovni, tj. tam, kde duch začal působit dolů do fyzického světa jako síla tvořící osud. Na tomto místě nemůžeme podrobně charakterizovat jeho mnohostranné podněty v saturnské periodě nebo v periodě Marsu a Jupitera, které jsou zde vylíčeny jen krátce.

Nejznámější je založení waldorfské školy ve Stuttgartu jako prvotního modelu pro mnohé Steinerovy školy, které jsou dodnes roztroušené po celém světě. První waldorfská škola měla úspěch a tisíce dětí mají od té doby užitek ze spirituálního impulzu, který byl sem dolů snesen.

Stejně úspěšným však nebylo hnutí pro sociální trojčlennost, hnutí, které se pod vedením Rudolfa Steinera pokusilo zavést do života nové sociálně politické uspořádání spočívající na jasně formulovaných spirituálních principech/ Toto hnutí se začalo rozvíjet krátce po první světové válce, tedy v době, kdy byla šance (i když malá) zahájit sociálně-politické uspořádání na nových základech vycházejících z duchovního poznání člověka a světa. Z rozvalin minulosti mohlo povstat trojčlenné sociální uspořádání jako něco v historii lidstva zcela nového, vytvářeného podle trojčlennosti člověka (duch, duše a tělo). Kdyby toto hnutí pro trojčlennost sociálního organismu mělo úspěch, zajisté by přineslo rozhodující obrát v histo- ricko-politickém osudu lidstva 20. století. Vzhledem k silnému odporu, který se proti němu zvedl, byl však Rudolf Steiner donucený toto hnutí rozpustit.

Saturn jako planeta karmy

Sféra působení duchovního člověka, přesahující úroveň duchovního Já a životního ducha, je charakteristická aktivitou vyšších článků člověka působící dolů do fyzického těla prostoupeného duchem, takže zde na fyzickém plánu působí jako síla utvářející osud. Je zbytečné dodávat, že tento potenciál, vlastní saturnské periodě života (56-63), se takto vyjádří jen zřídka. Častěji se stává, že nové vědomí fyzického těla, které vystupuje v této životní fázi, je provázeno pocitem tíže, tj. člověk se cítí být fyzickým tělem spíše obtěžkán, než schopným ho proniknout a pozdvihnout mocí ducha.

V horoskopu Rudolfa Steinera je planeta Saturn zvládněna opozicí ke Slunci. (Stojí-li Saturn v opozici vůči Slunci, pak v noci září nejjasněji, tj. jeho působnost je nejsilnější.) Kromě toho Saturn stál při narození Rudolfa Steinera v siderickém znamení Lva. V tomto znamení zverokruhu vybavuje Saturn člověka schopností odvážně se stavět osudu. Neboť znamení Lva daruje člověku impuls probouzející odvalu, který ho uschopňuje přitakat tomu, co mu život přináší.

O Saturnu ve znamení Lva Rudolf Steiner řekl:

Okolo Saturna můžeme například projít, když ve zverokruhu působí síla Saturna spolu se silou Lva ve zvláštní konstelaci. Tím, že procházíme oblastí Saturna právě tehdy, když je Saturnova síla umocněna Lvem ve zverokruhu, získáme v duši sílu (ovšem podmíněnou naší předcházející karmou) chytře se vypořádat s vnějšími životními událostmi, takže nás nikdy nesrazí na kolena.

Stojí-li Saturn např. pod vládou Kozorožce, stáváme se slabými lidmi, kteří klesají pod vnějšími životními poměry.

Ve smyslu *kosmické paměti* je Saturn planetou karmy a stojí-li v tomto znamení Lva, vybaví člověka zvláštní odvahou zejména tím, že mu stále připomíná jeho karmické úlohy, aby se mohl směle podívat osudu do tváře. Spolu se zdůrazněním Saturna skrze opozici k Slunci jsme na tuto vlastnost poukázali již v horoskopu Rudolfa Steinera. Saturnský aspekt byl karmicko-astrologickým indikátorem zvláštního osudu, který Rudolfa Steinera očekával v saturnské periodě jeho života. V saturnské periodě života se duchovní člověk může vyjádřit podle stavu duchovního vývoje, třebaže jen v zárodku. Tento stupeň vývoje, v němž Já duchovně uchopí fyzické tělo, představuje vyšší stupeň než životní duch (přeměna éterného těla) a duchovní Já (očistění astrálního těla). Zatímco duchovní Já a životní duch se mohou objevit v martické a jupiterské periodě života, může se *duchovní člověk* objevit jako zárodečný-impuls v saturnské periodě života.

Duchovní Já, životní duch a duchovní člověk však nesmí být identifikovány s Marsem, Jupiterem a Saturnem, stejně jako Já nesmí být ztotožňováno se Sluncem. (Protože Já je koncentrováno ve Slunci, je astrologicky považováno za indikátor Já.) Působnost planet Marsu, Jupitera a Saturnu se jako protějšek týká Venuše, Merkura a Měsíce v prvních třech sedmiletích - tedy astrálního, éterného a fyzického těla a to proto, že se od periody Marsu k Jupiteru a potom k Saturnu přemístí důraz z astrálního těla na éterné tělo a potom na fyzické tělo.

Právě touto prací, přeměnou tří zmíněných těl skrze Já vzniká duchovní Já, životní duch a duchovní člověk. Vyšší bytost člověka můžeme tedy v tomto smyslu vyjádřit ve třech aspektech: v periodě Marsu, Jupitera a Saturna. Biografie Rudolfa Steinera je vzácným příkladem, v němž se tyto tři vyšší části člověka - duchovní Já, životní duch a duchovní člověk - ve větší nebo menší míře vyjadřují v odpovídajících životních periodách.

Na základě krátkého přehledu osudu Rudolfa Steinera (podaného v této a předcházející kapitole), který se rozvíjel v sedmiletích, vidíme, že životní spirálu můžeme posuzovat vzhledem k planetárnímu postavení a aspektům v horoskopu narození, přičemž hermetický horoskop se týká spíše roviny vědomí a geocentrický horoskop spíše roviny života. Abychom dospěli k hlubšímu pochopení rozvoje osudu v jednotlivých sedmiletích, je přirozeně nutné podívat se na celou embryonální dobu a na planetární pohyby během oběhů Měsíce siderického zverokruhem mezi početím a narozením. S přihlédnutím k tomu, že konstelace narození, která je cílem inkarnujícího se člověka, je také souhrnem planetárních pohybů obsažených v embryonálním čase, nám horoskop narození vlastně poskytuje zkrácený souhrn životní spirály.

V astrologické biografice ovšem není vždy dost dobře možné detailně zkoumat osud určitého člověka jenom tím, že budeme vycházet z embryonální doby (tj. když je známé pouze datum

narození historické osobnosti, není vždy možné vypočítat jeho horoskop početí). V takových případech je přinejmenším možné pomocí analýzy horoskopu narození zpracovat přehled životní spirály, podobně jako jsme to učinili analýzou biografie Rudolfa Steinera, když jsme jednotlivá sedmiletí sledovali ve spojení s odpovídající planetou v jeho horoskopu narození.

Životní spirála nám zprostředkuje základní znalost lidského osudu, třebaže nebudeme znát nic o sestavení horoskopu. Znalost hluboké přeměny, kterou člověk prochází v 42 letech, když přechází ze sluneční do martické periody, je například užitečná pro pochopení vnitřních a zevních těžkostí, které se v těchto letech mohou vyskytnout. Životní spirála také ukazuje skutečný *životní plán*, jehož znalost může být velkou pomocí každému člověku bez ohledu na to, zda má o astrologii zájem nebo ne. Pro čtenáře, kteří jsou v astrologii zkušení, poskytuje životní spirála pozoruhodný klíč k lidské biografii a k pochopení jejího spojení s kosmickou realitou. Znalost životní spirály a pochopení spojení člověka s kosmem se tak stává podstatnou složkou astrologické biografiky.

Perioda zverokruhu (od 63. roku)

Zůstává ještě otázka: Co se děje v životní spirále po dosažení 63 let, tedy po saturnské periodě?

Odpověď nalezneme pomocí hermetického principu analogie, neboť mezi rozvojem životní spirály a postupem člověka planetárními sférami v posmrtném životě existuje přímá analogie. Co se týče této cesty planetárními sférami, základ hermetického učení je obsažený již v *Corpus hermeticum*, ve spisu Poimandres: „*Nejprve při rozvázání látkového těla předáváš samo toto tělo k proměně: Podoba, kterou jsi míval přestává být zjevnou... A takto potom člověk spěchá vzhůru skrze skloubený rámec sfér a první sféře odevzdává působnost růstu a ubývání té druhé osnování špatností, Istivost zbavenou působivosti; té třetí klamnou touhu zbavenou působivosti; té čtvrté panovačnou okázalost, nyní již zbavenou sobecké ctižádostivosti; té páté bezbožnou troufalost a ukvapenou opovážlivost; té šestí neblahé příležitosti skýtané bohatstvím, zbavené působivosti, a sedmé sféře zákeřné číhající lež. A tehdy, když se vysvlékl ze všech působností skloubeného rámce, dospívá k ogdoadické přirozenosti* [charakterizované osmičkou, pozn. red.], *nemaje na sobě nic než svou vlastní moc.*“

Exaktní analogie mezi lidskou cestou životní spirály (dole) a cestou duše planetárními sférami v životě po smrti (nahore) odpovídá hermetickému principu „jak nahore, tak dole“. Citovaný hermetický text se týká cesty sedmi planetárními sférami a třebaže sféry nejsou vysloveně pojmenovány, z krátkého popisu negativních vlastností, které jsou odkládány v každé sféře, je snadné rozpoznat, že pořadí planetárních sfér je klasicky babylonské (ptolemaiovské). Tato řada planetárních sfér (nahore): Měsíc (síla růstu a ubývání), Merkur (Istivost, podvod), Venuše (klamná touha), Slunce (panovačná okázalost), Mars (bezbožná troufalost), Jupiter (usilování o bohatství), Saturn (zákeřná lež), se zrcadlí v postupu životní spirálou (dole). Hermetický text potom pokračuje v popisu: „*A tehdy, když se vysvlékl ze všech působností, dospívá k osmé přirozenosti,*“ tj. do sféry zvěrokruhu stálic.

Do osmé sféry, sféry zvěrokruhu stálic, člověk analogicky vstoupí, když projde sedmi planetárními periodami od narození až k věku 63 let. Přichází tím do životní periody odpovídající zvěrokruhu, který obklopuje planetární sféru, tj. *do periody zvěrokruhu*, začínající 63. rokem života. Tato perioda odpovídá sféře svobody v tom smyslu, že sféra zvěrokruhu je sférou svobody, ležící na druhé straně planetární sféry, do níž je zapisován osud člověka. Co to znamená?

Jak bylo výše uvedeno v *Corpus hermeticum*, představu o významu periody zvěrokruhu (od 63. roku) v životní spirále můžeme získat pomocí analogie života člověka po smrti. Když člověk vstupuje do osmé sféry, vstupuje do „své vlastní moci“ (dynamis). V okamžiku smrti je nejprve odloženo pozemské fyzické tělo, tj. vnější složka, do které je člověk oděný. Procházením sedmi planetárními sférami člověk v každé následující sféře postupně odkládá další složky svého lidského „oděvu“, až k okamžiku vstupu do sféry zvěrokruhu, kdy je redukován na své podstatné bytí.

Ve sféře zvěrokruhu (v osmé sféře) se člověk stává čistým duchem. V této oblasti, která stojí nejbližší k říši Otce, je člověk přiveden nazpět k podstatě svého Já, je absolutně svobodný a nezatížený. Ale jak člověk může uplatňovat svoji svobodu? Odpověď zní: Poznává své dřívější inkarnace a zároveň pozoruje probíhající evoluci lidstva na Zemi - a v naprosté svobodě se rozhoduje opět se inkarnovat na Zemi. Rozhoduje se tak, aby mohl napravit své chyby z dřívějších inkarnací (minulou karmu) a mohl Zemi a lidstvu pomoci vpřed na stezce duchovního vývoje (budoucí karma). Rozhodnutí pro novou inkarnaci je způsobem, jímž člověk uskutečňuje svoji svobodu ve sféře zvěrokruhu.

Jeho prvním krokem je volba vhodné planetární konstelace pro příští inkarnaci, která je v souladu s poslední inkarnací individuality a s budoucí karmou. Základní význam pro planetární postavení, zvolené pro novou inkarnaci, má ascendent, jenž vyjadřuje orientaci lidské bytosti uvnitř sféry zvěrokruhu. Tato orientace, která je vedoucí linií pro celou inkarnaci, se srovnává podle zvířetníkové osy Měsíc-Země v okamžiku početí a podle osy ascendent-descendent v okamžiku narození, jak vyjadřuje Hermovo pravidlo.

Ještě během pobytu ve sféře zvěrokruhu dochází k shromažďování sil z různých znamení siderického zvěrokruhu, které entelechie potřebuje k výstavbě těla budoucí inkarnace. Postavení ascendentu ve zvěrokruhu (tj. ascendentu zvoleného znamení zvěrokruhu příští inkarnace) zde působí jako ohnisko ve své aktivitě při stahování sil zvěrokruhu pro fyzické tělo.

Aktivita člověka ve sféře zvěrokruhu a chrám

Aktivita člověka ve sféře zvěrokruhu, ve které získává různé síly pro utváření fyzického těla z různých znamení zvěrokruhu, je inspirována tím, co je v ezoterice známé jako „chrám“. *Přibližně uprostřed života mezi smrtí a novým narozením se cítíme jako plně vědomé duševně-duchovní bytosti - ba s vědomím mnohem plnějším a intenzivnějším, než jsme kdy mohli mít na Zemi -, obklopeni božsky-duchovními bytostmi hierarchií. Zatímco na Zemi pracujeme s přírodními silami a používáme vnější přírodní předměty jako nástroje, nyní se odehrává práce mezi námi a vyššími duchovními hierarchiemi.*

A v čem spočívá tato práce? Spočívá v tom, že duševně-duchovní člověk utkává kosmický zárodek svého duchovního fyzického lidského těla ve spojení s nesmírným počtem vznešených duchovních bytostí kosmu. Ač se vám to může zdát zvláštní, vytváření fyzického lidského těla jako duchovního zárodku (tkaní) z veškerenstva kosmu je ta největší, nejvýznamnější práce, která je vůbec ve vesmíru myslitelná.

Svůj duchovní zárodek člověk vypracovává se zřetelem k tomu, že jej shrnuje a zhušťuje až k fyzickému lidskému tělu. Opravdu, ne nadarmo starší zasvěcenci (ovšem ze starého způsobu zasvěcení, které již není pro nás možné, ale novější iniciační věda nám ukazuje totéž) nazvali lidské tělo chrámem bohů. Ono jím je, neboť lidská duše jej mezi smrtí a novým narozením pokaždé utkává společně s božskými bytostmi z kosmu.

Chrám je vlastně obrazem dokonalého člověka budoucnosti. Uprostřed života mezi smrtí a novým zrozením (z pohledu tohoto vznešeného ideálu) je vytvořen tak majestátní účinek, že vyvolává impuls k nové inkarnaci na Zemi a ke spolupráci na jeho realizaci. Něco z tohoto impulsu, který je probuzen pohledem na chrám, žije jako motivace v každém člověku a je podkladem jeho vůle inkarnovat se na Zemi. Projevuje se také ve velkých dílech architektury, v chrámech antiky, až po krásné kostely mladší doby. Všechna pravá, velká díla architektury jsou inspirována obrazem templu, chrámu.

Perioda zverokruhu v životě Rudolfa Steinera

Ideál chrámu nám poskytuje klíč k pochopení periody zvěrokruhu v životě Rudolfa Steinera. Během saturnské periody (56-63), když se Rudolf Steiner blížil ke svému 62. roku, bylo v silvestrovské noci roku 1922 zničeno požárem Goetheanum. Rudolf Steiner tím utrpěl drtivý úder osudu, neboť Goetheanum jako umělecko-architektonický výtvar bylo skutečným dílem lásky, které bylo během doby osmi až devíti let vytvořeno s pomocí stovek nezištných pomocníků. Odpověď na „ztracený chrám“ (Goetheanum) našel na začátku periody zvěrokruhu, právě rok po zničení Goetheana, když se na konci saturnské periody blížil ke svým 63 letům. (Rozdíly v měsících lze připustit, nejsou významné.) Odpověď Rudolfa Steinera vzešla ze zcela svobodného činu a ve shodě s jeho svobodným duchem ve sféře zvěrokruhu.

Podobně jako je lidská bytost po smrti ve sféře zvěrokruhu inspirována obrazem chrámu ke svobodnému rozhodnutí inkarnovat se na Zemi, aby mohla stavět chrám svého života, tak Rudolf Steiner vstoupil do sféry zvěrokruhu svého života svobodným činem pro novou „inkarnaci“, tj. nové vybudování ztraceného chrámu. Svobodným činem této „reinkarnace“ bylo založení *Anthroposofické společnosti* o Vánocích 1923 a přijetí jejího předsednictví. Znovuzřízení ztraceného chrámu nesestávalo pouze z vytvoření nového Goetheana, ale spočívalo také v založení *Svobodné vysoké školy pro duchovní vědu s Goetheanem* jako centrem.

„Chrám“, vytvořený Rudolfem Steinerem v periodě zvěrokruhu jeho života, je skutečně *mysterijní školou*, první po zániku mysterijních škol starověku. *Svobodná vysoká škola pro duchovní vědu* jako nová mysterijní škola měla být přístupná všem, kteří hledají zasnivení - s jedinou podmínkou: před vstupem být dva roky členem *Anthroposofické společnosti*, což bylo spojeno s běžnou znalostí duchovní vědy a pozitivním vztahem ke *Svobodné vysoké škole pro duchovní vědu*. Rudolf Steiner si představoval, že škola bude mít tři stupně nebo třídy zasnivení, ale mohl založit jen *jednu* třídu, neboť jeho dílo na budování „chrámu“ přerušila nemoc. (Přesně devět měsíců po Vánočním sjezdu vážně onemocněl a zemřel po dalších šesti měsících nemoci).

V krátké době devíti měsíců, kdy byl činný při zřizování „chrámu“, vykonal Rudolf Steiner téměř nadlidskou práci. Tato krátká perioda zvěrokruhu představuje korunu jeho životního díla. Jako by všech dvanáct znamení zvěrokruhu nechalo vproudit své síly do jeho tvorby na *Svobodné vysoké škole pro duchovní vědu*. Do popředí v této periodě zvěrokruhu však vstoupily především znamení Lva a Váhy, střed nebes (MC) a ascendent jeho horoskopu narození. Ze Lva proudiva odvaha a bezmezná nadšení pro tuto velkou úlohu. A Váhy mu věnovaly svou rovnováhu a harmonii pro uskutečnění rozmanitých úloh, které souvisely se zřízením *Svobodné vysoké školy pro duchovní vědu*.

Schopnost vlastní iniciativy, vycházející z aktivity vlastního Já, nikoliv z aktivity jiných lidí vlévané zvnějšku, získává člověk ve stoupající míře od 21. roku života. Zrození Já se obvykle projevuje touhou etablovat se do světa vlastní pozicí, význam osy iniciativy potom převažuje nad významem osy nahlížení (osy vnímání). (To odpovídá tradičnímu astrologickému mínění o MC jako vládci desátého domu, domu zaměstnání nebo postavení ve vnějším světě.) Co je míněno iniciativou ve smyslu člověka zvěrokruhu, nesouvisí příliš s konvenčním významem slova, obvykle spojeným se ctižádostí a ambicemi. Vyšší význam osy iniciativy, naznačené středem nebes (MC), spočívá z hlediska člověka zvěrokruhu v uskutečňování Boží vůle na Zemi. *Ne má, ale Tvá vůle staň se*, je vůdčí myšlenkou iniciativního člověka zvěrokruhu. Význam MC pro člověka zvěrokruhu spočívá v tom, že je osou, která spojuje nebe a zemi, přičemž toto spojení je vytvořeno iniciativou, která je sice uchopena svobodně, ale ve shodě s bytostí Boha Otce.

Uchopení iniciativy je svobodným a tvůrčím činem pro blaho Země a lidstva - je obětí činem. V tomto světle můžeme vidět Anthroposofickou společnost a Svobodnou vysokou školu pro duchovní vědu, které založil Rudolf Steiner po vstupu do periody zvěrokruhu svého života.

Rozvoj životní spirály v životě Rudolfa Steinera může pro nás být ukázkou stezky od člověka přes hermetického člověka k člověku zvěrokruhu. Vyjadřuje téměř ideál lidského vývoje, podle něhož byl člověk stvořen podle věrného obrazu a podoby Boží a poukazuje na to, že spirituální schopnosti a božská síla jsou skrytě přítomné v každém člověku. Vývojová linie *člověk - hermetický člověk -> člověk zvěrokruhu* je cestou *obnovení podoby Boží podle jejího božského prapočátku (hermetický člověk)* a potom *dosažení a uskutečnění archetypální povahy věrného obrazu (člověka zvěrokruhu)*.

Tato hermeticko-astrologická studie životopisu Rudolfa Steinera, která odhaluje velkový životní plán jeho životní spirály, slouží jako základna pro novou vědu o hvězdách, novou vědu o osudu, známou jako *astrologická biografika*.